TARTU HERBERT MASINGU PÕHIKOOLI ÕPPEKAVA

ÜLDOSA

Sisukord

1. kooli väärtused ja eripära, kooli õppe- ja kasvatuseesmärgid 4
1.1. Kooli eripära 4
1.2 Põhihariduse eesmärgid 5
1.3. Kooli väärtused 6
2. õppekorralduse alused 7
2.1. Lõimitud õpe 7
2.2. Õppimise, kasvatuse ja õpetamise käsitlus 8
2.3. Läbivad teemad 9
2.4. Üldpädevused 11
2.5. I kooliastme pädevused 12
2.6. II kooliastme pädevused 13
2.7. III kooliastme pädevused 15
2.8. Ainevaldkonnad 16
2.9. Õpikeskkonna kujundamine 16
2.10 Valikainete ja võõrkeelte valik 18
2.11. Projektide ja ülekooliliste tegevuspäevade kavandamise alused 18
2.12. Tunnijaotusplaan 19
3. Õppekeskkonna mitmekesistamiseks kavandatud tegevused 20
4. III kooliastme loovtöö temaatika valiku, juhendamise, töö koostamise ja hindamise kord 21
5. Õpilase arengu toetamine ja tagasisidestamine 22
5.1 Õpilase siirdamine 22
5.2 Õpilase arengu ja õppimise toetamine 23
5.3 Hindamise eesmärgid ja meetodid 24
5.4. Arenguvestlus õpilasega 25
6. Hariduslike erivajadustega õpilaste toetamine 26
6.1. Hariduslike erivajaduste õpilaste toetamise põhimõtted 26

6.2. Hariduslike erivajaduste arvestamine juhtumikorralduse põhimõttel 27

6.3. Juhtumi dokumenteerimine (õpilase digitaalne arengukaart) 28

6.4. Tugispetsialistid 29

6.5. Täiendavad tugimeetmed 30

7. Lapsevanema nõustamine ja teavitamine 31

7.1 Lapsevanema toetamine ja kaasamine 31

7.2. Lapsevanema nõustamine 31

7.3. Lapsevanema teavitamine lapse õppetöö tulemustest 32

8. Õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtted 33

9. Õppekava täiendamise ja uuendamise kord 34

1. kooli väärtused ja eripära, kooli õppe- ja kasvatuseesmärgid

1.1. Kooli eripära

(1) Tartu Herbert Masingu Kool on kool hariduslike erivajadustega õpilastele. Me lähtume õppe- ja kasvatustöös riikliku õppekava nõuetest ja meie õpilaskonnaga seotud ühiskondlikest ja hariduslikest väljakutsetest.

(2) Õpilased jõuavad meie kooli nõustamiskomisjoni otsuse ja raviarsti soovituse alusel. Me teeme laiapõhjalist võrgustikutööd uue õpilase ja tema perekonna toetamisel meie kooliga kohanemisel ja sobiva õppevormi ning –tingimuste väljaselgitamisel. Samuti toetame lapsevanemat oma lapse erivajaduse sügavamal mõistmisel ja koduse keskkonna kohandamisel vastavalt oma lapse vajadustele.

(3) Kool jaguneb õpilasrühmade erivajaduste ja õppevormide järgi selliselt:

i. **tundeelu- ja käitumishäiretega laste klassid**, kus õpivad õpilased, kellel on orgaanilised psüühikahäired (orgaaniline asteenia, kerge kognitiivsete funktsioonide häire, traumajärgse ajukahjustuse sündroom), meeleoluhäired (depressioon, bipolaarne meeleoluhäire), neurootilised, stressiga seotud ja somatoformsed häired (ärevushäired, rasked stressreaktsioonid ja kohanemishäired, muud neurootilised häired), füsioloogiliste funktsioonide häired (söömishäired), psühholoogilise arengu häired, käitumis- ja tundeeluhäired (hüperkineetilised häired, segatüüpi käitumis- ja tundeeluhäired, lapsele iseloomulikud tundeeluhäired), epilepsia jmt. Kokkuvõttes jagunevad õpilasete diagnoosid üldjoontes kahte suurde rühma:
    a. <u>aktiivsus- ja tähelepanuhäire.</u> Kulutused tugisüsteemidele on selliste laste puhul kordades suuremad kui ilma selle häireta lastel. Hüperaktiivne laps vajab koolis individuaalset õppekava ja õpikeskkonna kohandusi, kus oma osa on kindlal päevarütmil ja –rutiinil;
    b. <u>tundeeluhäire (sh meeleoluhäire).</u> Tundeeluhäire esinemine ennustab kehva õppeedukust, sõltuvushäireid, ärevust, depressiooni ja suitsidaalsust. Raskused avalduvad sotsiaalses kohanemisvõimes, keerukate sotsiaalsete oskuste rakendamises. Riskigrupi moodustavad erivajadustega õpilased ning need, kelle elus on olnud ebasoodsaid muutusi (vanemate lahutus, surm, elukoha vahetus, ahistamine, väärkohtlemine jms); tundeeluhäirega õpilased vajavad enam täiskasvanu juhendamist ja julgustamist ning rahulikku ja turvalist õpikeskkonda.

ii. **autismispektri häiretega õpilaste väikeklassid,** kus õpivad lapsed, kel on vastastikuse sotsiaalse mõjutamise ja suhtlemise kvalitatiivne kahjustus, millega kaasneb huvide ning tegevusaktiivsuse piiratus, stereotüüpsus ja monotoonne korduvus. Neil ilmneb teiste inimeste sotsiaalse tegevuse ja emotsioonide ebaõige hindamine – võimetus reageerida adekvaatselt ümbritsejate emotsioonidele ja/või sotsiaalse situatsiooni muutusele; sotsiaalsete signaalide puudulik kasutamine; käitumises sotsiaalse, emotsionaalse ja kommunikatiivse komponendi nõrk integreeritus. Eriti oluline tunnus on retsiprooksuse kadu suhtlemisel. Kõigile neile

on iseloomulik kommunikatiivsuse kvalitatiivne muutus, mis avaldub võimetuses kasutada suhtlemises olemasolevat keeleoskust, rolli- ja imitatsioonimängude puudulikkusena, vestluses kontakti halva sünkroniseerituse ja retsiprooksuse kaona, mõtteprotsessides fantaasiate ja loovuse kaona, kõneavalduste väheses paindlikkuses, emotsionaalse vastusreaktsiooni puudumisena teiste inimeste verbaalsetele ja mitteverbaalsetele pöördumistele, kõnekommunikatsioonile emotsionaalse rõhu ja rütmivariatsioonide puuduliku avaldumisena ning saatva miimika ja zestikulatsiooni tähendusrikkuse kaona.

iii. **liitpuudega õpilaste klassid**, kus õpivad mh liikumis- ja kehapuudega õpilased.

iv. **raskete somaatiliste haigustega õpilaste klassid**, kellel esinevad näiteks astma, diabeet, epilepsia, juveniilne artriit, samuti tõsise liikumispuudega lapsed jne.

v. **ühele õpilasele keskendatud õppel olevad õpilased**, kelle puhul pole tavapärased õpetamismeetodid ja/või õpikeskkonnad tulemust andnud. Nende õpilastele koostatakse individuaalne õppekava, mis koostatakse õpetajate, tugispetsialistide, õpilase ja lapsevanema koostöös ning mille tulemuslikkust hinnatakse igal koolivaheajal, vajadusel tihedamini. Ühele õpilasele keskendatud õppe lõppeesmärgiks on õpilase tagasitoomine klassiõppesse, mistõttu osaleb õpilane koos enda aineõpetajaga aeg-ajalt klassi tavapärases õppetöös, huvitegevuses või muudes tegevustes, mis aitavad kaasa klassikollektiivi siirdumisele.

(4) Õpilasi võetakse kooli vastu vabade kohtade olemasolul reeglina augustis ja detsembris, põhikoolis eelistatult I ja II kooliastmesse, nii et õppima asumine on vastavalt kas 1. septembrist või 1. jaanuarist.

(5) Õpilase vastuvõtmisel arvestab direktor kooli tugimeeskonna seisukohta, kes analüüsib esitatud dokumente, hindab õpilase sobivust kooli eripära ja spetsiifikaga ning kooli võimalusi konkreetsele õpilasele sobivate õppetingimuste korraldamiseks.

(6) Vajadusel kaasab kool otsustamisprotsessi ka kohaliku omavalitsuse esindaja või teisi tugivõrgustiku liikmeid.

(7) Kooli juures tegutseb rehabilitatsioonikeskus, mille struktuuri raames pakutakse õpilastele rehabilitatsiooniplaani järgi teenuseid. Kooli juures tegutseb miljööteraapiline õpilaskodu.

(8) Kooli juures tegutseb kooli õppe- ja arendustööd toetav mittetulundusühing Päikeseratas.

(9) Kool kannab Kompetentsikeskuse struktuuri raames sihipäraselt edasi teadmisi ja oskusi autismi spektri häirega ning tundeelu- ja käitumisraskustega õpilaste õppe- ja kasvatustöös, ühele õpilasele keskendatud õppe ning kodu- ja väikeklassiõppe korraldamises, individuaalse õppekava koostamises ja rakendamises, tugivõrgustiku töö korraldamises, lastevanemate nõustamises ja koolitamises ning peretöös.

1.2 Põhihariduse eesmärgid

(1) Põhikoolil on nii hariv kui ka kasvatav ülesanne. Kool aitab kaasa õpilaste kasvamisele loovateks, mitmekülgseteks isiksusteks, kes suudavad ennast täisväärtuslikult teostada erinevates rollides: perekonnas, tööl ja avalikus elus.

(2) Põhikoolis on õpetuse ja kasvatuse põhitaotlus tagada õpilase eakohane tunnetuslik, kõlbeline, füüsiline ja sotsiaalne areng ning tervikliku maailmapildi kujunemine.

(3) Põhikooli ülesanne on luua õpilasele eakohane, turvaline, positiivselt mõjuv ja arendav õppekeskkond, mis toetab tema õpihimu ja õpioskuste, enesereflekssiooni ja kriitilise mõtlemisvõime, teadmiste ja tahteliste omaduste arengut, loovat eneseväljendust ning sotsiaalse ja kultuurilise identiteedi kujunemist.

(4) Põhikool toetab põhiliste väärtushoiakute kujunemist. Õpilane mõistab oma tegude aluseks olevaid väärtushinnanguid ja tunneb vastutust tegude tagajärgede eest. Põhikoolis luuakse alus enese määratlemisele eneseteadliku isiksusena, perekonna, rahvuse ja ühiskonna liikmena, kes suhtub sallivalt ja avatult maailma ja inimeste mitmekesisusse.

(5) Põhikool aitab õpilasel jõuda selgusele oma huvides, kalduvustes ja võimetes ning tagab valmisoleku õpingute jätkamiseks järgneval haridustasemel ja elukestvaks õppeks. Põhikooli lõpetanud noorukil on arusaam oma tulevastest rollidest perekonnas, tööelus, ühiskonnas ja riigis.

(6) Teadmiste, väärtushinnangute ja praktiliste oskuste omandamine ja arendamine toimub kogu kooli õppe- ja kasvatusprotsessi, kodu ja kooli koostöö ning õpilase vahetu elukeskkonna ühistoime tulemusena.

(7) Kool seisab eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimise ja arengu eest, seepärast pööratakse põhikooli õpetuses ning kasvatuses erilist tähelepanu eesti keele õppele.

1.3. Kooli väärtused

(1) Kooli väärtussüsteemi keskme moodustab akronüüm **LAPS**:

1. **lihtsus**. Erivajadustega õpilaste arengu toetamine tõstatab igapäevaselt keerulisi probleeme, mille suure hulga ja tõsiduse tõttu on ainus võimalus kiiresti leida lihtsaid lahendusi, mis oleksid selgelt sõnastatud, kõikidele osapooltele üheselt mõistetavad ning koheselt ellu viidavad;
2. **avatus**. Me peame oma töös olema avatud tavapärasest erinevatele töövormidele, metoodikatele ja ideedele ning alati valmis tegema koostööd;
3. **paindlikkus**. Õpilaste oluliselt erinev arengutase eeldab paindlikku lähenemist õppekorraldusele, seda nii individuaalse lähenemise, õppevormide vajaduspõhise vahetamise, individuaalse õppekava koostamise jms puhul.
4. **süsteemsus**. Lapse arengut saab kõige paremini toetada läbi süsteemse ja tõhusa koostööraamistiku, kus kõikide osapoolte roll ja panus on üheselt mõistetav ning järjepidevalt tunnustatud.

(2) **Väärtuskasvatuse** prioriteetide seadmisel põhikoolis lähtume riiklikus õppekavas välja toodud **üldinimlikest püsiväärtustest** (ausus, hoolivus, aukartus elu vastu, õiglus, inimväärikus, lugupidamine enda ja teiste vastu) **ja ühiskondlikest väärtustest** (vabadus, demokraatia, austus emakeele ja kultuuri vastu, patriotism, kultuuriline mitmekesisus, sallivus, keskkonna jätkusuutlikkus, õiguspõhisus, solidaarsus, vastutustundlikkus ja sooline võrdõiguslikkus). Väärtuskasvatuse keskme moodustab akronüüm **KASV**:

1. **Kohanemine.** Õpilaste jaoks on oluline kohaneda teiste õpilaste ja õpetajatega, samuti kooli ja neid ümbritseva keskkonnaga. Kohanemine vajab THMK õpilaste jaoks tavapärasest pikemat aega ja suuremat tuge.
2. **Arvestamine.** Peame oluliseks, et õpilased arvestavad oma tegevuses nii koolis kui väljaspool kooli iseenda ja oma võimetega ning neid ümbritsevate inimeste eripärade ja iseärasustega.
3. **Suhtlemine.** Suhtlemine sotsiaalselt aktsepteeritaval moel on paljude THMK õpilaste jaoks tavapärasest keerulisem. Suhtlusoskuste ja teiste sotsiaalsete oskuste arendamine on läbiv joon kogu kooli lähenemises.
4. **Vastutamine.** Vastutus ja vastutamine viib suurema iseseisvumiseni. Sellepärast on õpilaste jaoks oluline võtta vastutust oma õppimise ja käitumise eest nii koolis kui väljaspool kooli. Toetame õpilaste kujunemist vastutustundlikeks kodanikeks.

2. õppekorralduse alused

2.1. Lõimitud õpe

(1) Õppetegevus ja selle tulemused kujundatakse tervikuks lõimitud õppetöö kaudu, mis toetab lapse arengut võrdselt kuues valdkonnas.

(2) Lõimitud õppe valdkondi käsitletakse järgmiselt:

a) **kompleksne väärtuskasvatus**. Õppetegevus (sh huvitegevus), ühisüritused ja iga muu keskkond, kus õpilased viibivad ja mis on kooli kujundada, on mõtestatud lähtuvalt väärtuskasvatuse eesmärkidest;

b) **sotsiaalsed oskused**. Sotsiaalsete oskuste õpe jaguneb järgisteks alavaldkondadeks: suhtlemisoskused, teistega suhtestumine, kultuuriruumis toimetulek, meeskonnatöö oskused ja juhtimisoskused.

c) **elulised oskused**. Eluliste oskuste all mõistetakse eneseabi oskusi ja muid oskusi, mis on vajalikud igapäevaseks iseseisvaks toimetulekuks, sh tervislik eluviis ja enesehügieen, probleemide lahendamise strateegiad ning isikliku eelarve planeerimine ja olemasolevate ressursside otstarbekas majandamine;

d) **õpioskuste kujundamine**. Õppima õppimine jaguneb viieks alakategooriaks: õppimiseks häälestamine, õpitava vastuvõtmine ja koordineerimine, õpitava salvestamine (mälustrateegiad-mäluvõtted), õpitu säilitamine ning õpitu kättesaamine ja kasutamine.

e) **ainealased teadmised**. Ainealaste teadmiste õppe planeerimisel lähtutakse kooli ainekavadest.

f) **huvitegevus**. Õpilasele luuakse õppepäeva sees ja järel soodsad tingimused, milles tal on turvalises keskkonnas võimalik õppida õpetaja või muu täiskasvanu juhendamisel vaba aja veetmise oskusi ning leida teoreetilistele teadmistele praktiline ja huvitav väljund.

Huvitegevuse peamiseks eesmärgiks on toetada eelnevate valdkondade osaoskuste omandamist.

(3) Kõiki valdkondi käsitletakse õppe- ja kasvatustöö kavandamisel ja elluviimisel võrdselt, lähtudes sellest, millised hoiakud ja oskused on esmalt vajalikud, et õpilane tuleks eakohaselt toime oma isikliku elus ja õppetöös.

(4) Lõimitud õppe elluviimist toetab metoodikakabinet, milles õpetajal on ligipääs nii valdkonniti õppe aluseks olevale teoreetilisele kui ka õppe läbiviimist toetavale praktilisele materjalile.

(5) Valdkonniti kujundatavad hoiakud ja õpetatavad oskused süstematiseeritakse ning jaotatakse klassiti ja kooliastmeti eesmärkideks.

2.2. Õppimise, kasvatuse ja õpetamise käsitlus

(1) Põhikoolis käsitletakse õppimist väljundipõhiselt, rõhutades muutusi õpilase või õpilaste rühma käitumisvõimes. Konkreetsemalt tähendab see selliste teadmiste, oskuste, vilumuste, väärtushoiakute ja -hinnangute omandamist, mis on vajalikud igapäevaelus toimetulekuks. Õppimise psühholoogiliseks aluseks on kogemus, mille õpilane omandab vastastikuses toimes füüsilise, vaimse ja sotsiaalse keskkonnaga. Kogemusi omandades muutub õpilase käitumine eesmärgipärasemaks. Õppimine on elukestev protsess, milleks vajalikud oskused, hoiakud ja tööharjumused kujunevad põhihariduse omandamise käigus.

(2) Õpilane on õppeprotsessis aktiivne osaleja, kes võtab võimetekohaselt osa oma õppimise eesmärgistamisest, õpib iseseisvalt ja koos kaaslastega, õpib oma kaaslasi ja ennast hindama ning oma õppimist analüüsima ja juhtima. Uute teadmiste omandamisel tugineb õpilane varasematele ning konstrueerib uue teabe põhjal enda teadmised. Omandatud teadmisi rakendatakse uutes olukordades, probleemide lahendamisel, valikute tegemisel, väidete õigsuse üle arutledes, oma seisukohti argumenteerides ning edasiste õpingute käigus.

(3) Kasvatust mõistetakse kui õpilase suhete kujundamist teda ümbritseva maailmaga. Edukas väärtuskasvatus eeldab kogu koolipere, õpilase ja perekonna vastastikust usaldust ning koostööd. Hoiakute kujundamise võtmeisik on õpetaja, kelle ülesanne on pakkuda isiklikku eeskuju, toetada õpilaste loomupärast soovi enda identiteedis selgusele jõuda ning pakkuda sobiva arengukeskkonna kaudu tuge erinevates rühmades ja kogukondades ning kogu ühiskonnas aktsepteeritavate käitumisharjumuste väljaarenemiseks.

(4) Õpetamist mõistetakse kui õpikeskkonna ja õppetegevuse organiseerimist viisil, mis seab õpilase tema arengule vastavate, kuid pingutust nõudvate ülesannete ette, mille kaudu on tal võimalik omandada kavandatud õpitulemused.

(5) Õpet kavandades ja ellu viies:

1. arvestatakse õpilase taju- ja mõtlemisprotsesside eripära, võimeid, keelelist, kultuurilist ja perekondlikku tausta, vanust, sugu, terviseseisundit, huvi ja kogemusi;
2. arvestatakse, et õpilase õppekoormus oleks ea- ja jõukohane, võimaldades talle aega puhkuseks ja huvitegevuseks;
3. võimaldatakse õpilastele mitmekesiseid kogemusi erinevatest kultuurivaldkondadest;
4. kasutatakse teadmisi ja oskusi reaalses olukorras; tehakse uurimistööd ning seostatakse erinevates valdkondades õpitavat igapäevase eluga;
5. luuakse võimalusi õppimiseks ja toime tulemiseks erinevates sotsiaalsetes suhetes;
6. kasutatakse nüüdisaegset ja mitmekesist õppemetoodikat, -viise ja -vahendeid;
7. kasutatakse asjakohaseid hindamisvahendeid, -viise ja -meetodeid;

8. kasutatakse diferentseeritud õpiülesandeid, mille sisu ja raskusaste võimaldavad õpilastel sobiva pingutustasemega õppida, arvestades sealjuures igaühe individuaalsust.

2.3. Läbivad teemad

(1) Läbivad teemad on üld- ja valdkonnapädevuste, õppeainete ja ainevaldkondade lõimingu vahendiks ning neid arvestatakse koolikeskkonna kujundamisel. Läbivad teemad on aineülesed ja käsitlevad ühiskonnas tähtsustatud valdkondi ning võimaldavad luua ettekujutuse ühiskonna kui terviku arengust, toetades õpilase suutlikkust oma teadmisi erinevates olukordades rakendada.

(2) Läbivate teemade õpe realiseerub eelkõige:

1) õppekeskkonna korralduses – kooli vaimse, sotsiaalse ja füüsilise õppekeskkonna kujundamisel arvestatakse läbivate teemade sisu ja eesmärke;

2) aineõppes – läbivatest teemadest lähtudes tuuakse aineõppesse sobivad teemakäsitlused, näited ja meetodid, viiakse koos läbi aineteüleseid, klassidevahelisi ja ülekoolilisi projekte. Õppeainete roll läbiva teema õppes on lähtuvalt õppeaine taotlustest ja õppesisust erinev, olenevalt sellest, kui tihe on ainevaldkonna seos läbiva teemaga;

3) valikainete valikul – valikained toetavad läbivate teemade taotlusi;

4) läbivatest teemadest lähtuvas või õppeaineid lõimivas loovtöös – õpilased võivad läbivast teemast lähtuda selle loovtöö valikul, mida tehakse kas iseseisvalt või rühmatööna;

5) korraldades võimaluse korral koostöös kooli pidaja, paikkonna asutuste ja ettevõtete, teiste õppe- ja kultuuriasutuste ning kodanikuühendustega klassivälist õppetegevust ja huviringide tegevust ning osaledes maakondlikes, üle-eestilistes ja rahvusvahelistes projektides.

(3) Õpetuses ja kasvatuses käsitletavad läbivad teemad on:

1. **elukestev õpe ja karjääri planeerimine** – taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rollemuutuvas õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema mõistlikke kutsevalikuid;
2. **keskkond ja jätkusuutlik areng** – taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele;
3. **kodanikualgatus ja ettevõtlikkus** – taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust, tunneb

end ühiskonnaliikmena ning toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele;

4. **kultuuriline identiteet** – taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaadi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis;
5. **teabekeskkond** – taotletakse õpilase kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat teabekeskkonda, suudab seda kriitiliselt analüüsida ning toimida selles oma eesmärkide ja ühiskonnas omaksvõetud kommunikatsioonieetika järgi;
6. **tehnoloogia ja innovatsioon** – taotletakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvas tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas;
7. **tervis ja ohutus** – taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele;
8. **väärtused ja kõlblus** – taotletakse õpilase kujunemist kõlbeliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires;
9. **elu- ja olustikuõpe** – taotletakse õpilasel sotsialiseerumise praktiliste oskuste kujundamist, et õpilane mõistab suhet MINA-MEIE-TEISED, suhtleb sõltuvalt situatsioonist ja vastavalt ühiskonna normidele; orienteerub eluasemega seotud probleemides, oskab oma kodu korras hoida; omandab teadmised ja oskused majandamiseks, koduse elu korraldamiseks. Eesmärgiks on õpilase integreerimine kooli- ja ühiskondlikku ellu. Õpilasi suunatakse hindama tegevusakti, üle kandma hinnanguid klassikaaslaste ja iseenda käitumisele. Üksikute käitumisaktide hindamiselt jõutakse kogu käitumise hindamiseni. Õppetegevuses luuakse probleemsituatsioone, otsitakse neile lahendusi. Õpilasi juhitakse leidma seoseid käitumisakti komponentide vahel, tegema järeldusi. Suur osatähtsus on praktilistel õppustel ja õppekäikudel.

2.4. Üldpädevused

(1) Pädevus on teadmiste, oskuste ja hoiakute kogum, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või -valdkonnas loovalt, ettevõtlikult ja paindlikult toimida.

(2) Õpilastes kujundatavad üldpädevused on:

1. **kultuuri- ja väärtuspädevus** – suutlikkus hinnata inimsuhteid ja tegevusi üldkehtivate moraalinormide seisukohast; tajuda ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, ühiskonnaga, loodusega, oma ja teiste maade ja rahvaste kultuuripärandiga ning nüüdiskultuuri sündmustega; väärtustada loomingut ja kujundada ilumeelt; hinnata üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi, väärtustada inimlikku, kultuurilist ja looduslikku mitmekesisust; teadvustada oma väärtushinnanguid;
2. **sotsiaalne ja kodanikupädevus** – suutlikkus ennast teostada; toimida aktiivse, teadliku, abivalmi ja vastutustundliku kodanikuna ning toetada ühiskonna demokraatlikku arengut; teada ja järgida ühiskondlikke väärtusi ja norme; austada erinevate keskkondade reegleid ja ühiskondlikku mitmekesisust, religioonide ja rahvuste omapära; teha koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides; aktsepteerida inimeste ja nende väärtushinnangute erinevusi ning arvestada neid suhtlemisel;
3. **enesemääratluspädevus** – suutlikkus mõista ja hinnata iseennast, oma nõrku ja tugevaid külgi; analüüsida oma käitumist erinevates olukordades; käituda ohutult ja järgida tervislikke eluviise; lahendada suhtlemisprobleeme. Enesemääratluspädevuse teenistuses on mitmed õppevormid ja -meetodid nagu reisiõpe, draamaõpe, e-õpe, rühmaõpe, ainealane õpimapp; võimalusi pakub ka erinevate õpiteraapiate rakendamine;
4. **õpipädevus** – suutlikkus organiseerida õppekeskkonda individuaalselt ja rühmas ning hankida õppimiseks, hobideks, tervisekäitumiseks ja karjäärivalikuteks vajaminevat teavet; planeerida õppimist ja seda plaani järgida; kasutada õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades; seostada omandatud teadmisi varemõpituga; analüüsida oma teadmisi ja oskusi, motiveeritust ja enesekindlust ning selle põhjal edasise õppimise vajadusi;
5. **suhtluspädevus** – suutlikkus ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt väljendada nii emakeeles kui ka võõrkeeltes, arvestades olukordi ja mõistes suhtluspartnereid ning suhtlemise turvalisust; ennast esitleda, oma seisukohti esitada ja põhjendada; lugeda ning eristada ja mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades korrektset viitamist, kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust ja väljendusrikast keelt ning kokkuleppel põhinevat suhtlemisviisi;
6. **matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus** – suutlikkus kasutada matemaatikale omast keelt, sümboleid, meetodeid koolis ja igapäevaelus; suutlikkus kirjeldada ümbritsevat maailma loodusteaduslike mudelite ja mõõtmisvahendite abil ning teha tõenduspõhiseid otsuseid; mõista

loodusteaduste ja tehnoloogia olulisust ja piiranguid; kasutada uusi tehnoloogiaid eesmärgipäraselt;

7. **ettevõtlikkuspädevus** – suutlikkus ideid luua ja ellu viia, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades; näha probleeme ja neis peituvaid võimalusi, aidata kaasa probleemide lahendamisele; seada eesmärke, koostada plaane, neid tutvustada ja ellu viia; korraldada ühistegevusi ja neist osa võtta, näidata algatusvõimet ja vastutada tulemuste eest; reageerida loovalt, uuendusmeelselt ja paindlikult muutustele; võtta arukaid riske;
8. **digipädevus** – suutlikkus kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvas ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui ka kogukondades suheldes; leida ja säilitada digivahendite abil infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust; osaleda digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel; kasutada probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhelda ja teha koostööd erinevates digikeskkondades; olla teadlik digikeskkonna ohtudest ning osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti; järgida digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.

2.5. I kooliastme pädevused

(1) Esimese kooliastme lõpus õpilane:

1. peab lugu oma perekonnast, klassist ja koolist; on viisakas, täidab lubadusi; teab, et kedagi ei tohi naeruvääristada, kiusata ega narrida; oskab kaaslast kuulata, teda tunnustada;
2. tahab õppida, tunneb rõõmu teadasaamisest ja oskamisest, oskab õppida üksi ning koos teistega, paaris ja rühmas, oskab jaotada aega õppimise, harrastustegevuse, koduste kohustuste ning puhkamise vahel;
3. teab oma rahvuslikku kuuluvust ning suhtub oma rahvusesse lugupidavalt;
4. oskab end häälestada ülesandega toimetulemisele ning oma tegevusi ülesannet täites mõtestada; oskab koostada päevakava ja seda järgida;
5. suudab tekstidest leida ja mõista seal sisalduvat teavet (sealhulgas andmeid, termineid, tegelasi, tegevusi, sündmusi ning nende aega ja kohta) ning seda suuliselt ja kirjalikult esitada;
6. mõistab ja kasutab õpitavas võõrkeeles igapäevaseid äraõpitud väljendeid ja lihtsamaid fraase;
7. arvutab ning oskab kasutada mõõtmiseks sobivaid abivahendeid ja mõõtühikuid erinevates eluvaldkondades eakohaseid ülesandeid lahendades;
8. käitub loodust hoidvalt;

9. oskab sihipäraselt vaadelda, erinevusi ja sarnasusi märgata ning kirjeldada; oskab esemeid ja nähtusi võrrelda, ühe-kahe tunnuse alusel rühmitada ning lihtsat plaani, tabelit, diagrammi ja kaarti lugeda;
10. oskab kasutada lihtsamaid arvutiprogramme ning kodus ja koolis kasutatavaid tehnilisi seadmeid;
11. austab oma kodupaika, kodumaad ja Eesti riiki, tunneb selle sümboleid ning täidab nendega seostuvaid käitumisreegleid;
12. oskab ilu märgata ja hinnata; hindab loovust ning tunneb rõõmu liikumisest, loovast eneseväljendusest ja tegevusest;
13. hoiab puhtust ja korda, hoolitseb oma välimuse ja tervise eest ning tahab olla terve;
14. oskab ohtlikke olukordi vältida ja ohuolukorras abi kutsuda, oskab ohutult liigelda;
15. teab, kelle poole erinevate probleemidega pöörduda, ning on valmis seda tegema.

(2) Esimeses klassis on õpetuse ja kasvatuse põhitaotluseks õpilaste kohanemine koolieluga, turvatunde ja eduelamuste kogemine ning valmisoleku kujunemine edasiseks edukaks õppetööks. Õpilaste koolivalmidus ja võimed on erinevad, seetõttu diferentseeritakse õppeülesandeid ja nende täitmiseks kuluvat aega.

(3) Esimeses kooliastmes keskendutakse:

1. kõlbeliste tõekspidamiste ning heade käitumistavade tundmaõppimisele ja järgimisele;
2. positiivse suhtumise kujunemisele koolis käimisesse ja õppimisesse;
3. õpiharjumuse ja -oskuste kujundamisele ning püsivuse, iseseisvuse ja eesmärgistatud töö oskuste ning valikute tegemise oskuste arendamisele;
4. eneseväljendusoskuse ja -julguse kujunemisele;
5. põhiliste suhtlemis- ja koostööoskuste omandamisele, sealhulgas üksteist toetavate ja väärtustavate suhete kujunemisele õpilaste vahel;
6. õpiraskuste äratundmisele ning tugisüsteemide ja õpiabi pakkumisele.

(4) Õpetaja olulisim ülesanne on toetada iga õpilase eneseusku ja õpimotivatsiooni.

(5) Õppetöö korraldamise alus on 1. klassis üldõpetuslik tööviis. 2.-3. klassis kasutatakse üld- ja aineõppe kombineeritud varianti.

2.6. II kooliastme pädevused

(1) Teise kooliastme lõpus õpilane:

1. hindab harmoonilisi inimsuhteid, mõistab oma rolli pereliikmena, sõbrana, kaaslasena ja õpilasena; peab kinni kokkulepetest, on usaldusväärne ning vastutab oma tegude eest;

2. oskab keskenduda õppeülesannete täitmisele, oskab suunamise abil kasutada eakohaseid õpivõtteid (sealhulgas paaris- ja rühmatöövõtteid) olenevalt õppeülesande iseärasustest;
3. väärtustab oma rahvust ja kultuuri teiste rahvuste ning kultuuride seas, suhtub inimestesse eelarvamusteta, tunnustab inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi ning mõistab kompromisside vajalikkust;
4. oskab oma tegevust kavandada ja hinnata ning tulemuse saavutamiseks vajalikke tegevusi valida ja rakendada, oma eksimusi näha ja tunnistada ning oma tegevust korrigeerida;
5. oskab oma arvamust väljendada, põhjendada ja kaitsta, teab oma tugevaid ja nõrku külgi ning püüab selgusele jõuda oma huvides;
6. oskab mõtestatult kuulata ja lugeda eakohaseid tekste, luua eakohasel tasemel keeleliselt korrektseid ning suhtlussituatsioonile vastavaid suulisi ja kirjalikke tekste ning mõista suulist kõnet;
7. tuleb vähemalt ühes võõrkeeles toime igapäevastes suhtlusolukordades, mis nõuavad otsest ja lihtsat infovahetust tuttavatel rutiinsetel teemadel;
8. on kindlalt omandanud arvutus- ja mõõtmisoskuse ning tunneb ja oskab juhendamise abil kasutada loogikareegleid ülesannete lahendamisel erinevates eluvaldkondades;
9. väärtustab säästvat eluviisi, oskab esitada loodusteaduslikke küsimusi ja hankida loodusteaduslikku teavet, oskab looduses käituda, huvitub loodusest ja looduse uurimisest;
10. oskab kasutada arvutit ja internetti suhtlusvahendina ning oskab arvutiga vormistada tekste;
11. oskab leida vastuseid oma küsimustele, hankida erinevatest allikatest vajalikku teavet, seda tõlgendada, kasutada ja edastada; oskab teha vahet faktil ja arvamusel;
12. tunnetab end oma riigi kodanikuna ning järgib ühiselu norme;
13. väärtustab kunstiloomingut ning suudab end kunstivahendite abil väljendada;
14. väärtustab tervislikke eluviise, on teadlik tervist kahjustavatest teguritest ja sõltuvusainete ohtlikkusest;
15. on leidnud endale sobiva harrastuse ning omab üldist ettekujutust töömaailmast.

(2) Teises kooliastmes on õpetuse ja kasvatuse põhitaotluseks vastutustundlike ja iseseisvate õpilaste kujunemine. Õppetöös on oluline äratada ja säilitada õpilaste huvi õppekavaga hõlmatud teadmis- ja tegevusvaldkondade vastu.

(3) Teises kooliastmes keskendutakse:

1. õpimotivatsiooni hoidmisele ja tõstmisele, seostades õpitut praktikaga ning võimaldades õpilastel teha valikuid, langetada otsuseid ja oma otsuste eest vastutada;

2. huvitegevusvõimaluste pakkumisele;
3. õpilaste erivõimete ja huvide äratundmisele ning arendamisele;
4. õpiraskustega õpilastele tugisüsteemide ja õpiabi pakkumisele.

(4) Õpetuses rakendatakse mitmekesiseid tööviise ja ülesandeid, mis võimaldavad murdeikka jõudvatel õpilastel teha iseseisvaid valikuid ja seostada õpitut praktilise eluga ning aitavad toime tulla õpilaste individuaalselt erineva arenguga, nende muutuvate suhete ja tegutsemisega uutes rollides.

2.7. III kooliastme pädevused

(1) Kolmanda kooliastme lõpus õpilane:

1. tunneb üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires;
2. tunneb ja austab oma keelt ja kultuuri ning aitab kaasa eesti keele ja kultuuri säilimisele ja arengule. Omab ettekujutust ja teadmisi maailma eri rahvaste kultuuridest, suhtub teistest rahvustest inimestesse eelarvamustevabalt ja lugupidavalt;
3. on teadmishimuline, oskab õppida ja leida edasiõppimisvõimalusi, kasutades vajaduse korral asjakohast nõu;
4. on ettevõtlik, usub iseendasse, kujundab oma ideaale, seab endale eesmärke ja tegutseb nende nimel, juhib ja korrigeerib oma käitumist ning võtab endale vastutuse oma tegude eest;
5. suudab end olukorda ja suhtluspartnereid arvestades kõnes ja kirjas selgelt ja asjakohaselt väljendada, mõista ja tõlgendada erinevaid tekste, tunneb ja järgib õigekirjareegleid;
6. valdab vähemalt üht võõrkeelt tasemel, mis võimaldab igapäevastes olukordades suhelda kirjalikult ja suuliselt ning lugeda ja mõista eakohaseid võõrkeelseid tekste;
7. suudab lahendada igapäevaelu erinevates valdkondades tekkivaid küsimusi, mis nõuavad matemaatiliste mõttemeetodite (loogika ja ruumilise mõtlemise) ning esitusviiside (valemite, mudelite, skeemide, graafikute) kasutamist;
8. mõistab inimese ja keskkonna seoseid, suhtub vastutustundlikult elukeskkonda ning elab ja tegutseb loodust ja keskkonda säästes;
9. oskab esitada loodusteaduslikke küsimusi, nende üle arutleda, esitada teaduslikke seisukohti ja teha tõendusmaterjali põhjal järeldusi;
10. suudab tehnikamaailmas toime tulla ning tehnikat eesmärgipäraselt ja võimalikult riskita kasutada;

11. on aktiivne ja vastutustundlik kodanik, kes on huvitatud oma kooli, kodukoha ja riigi demokraatlikust arengust;
12. suudab väljendada ennast loominguliselt, peab lugu kunstist ja kultuuripärandist;
13. väärtustab ja järgib tervislikku eluviisi ning on füüsiliselt aktiivne;
14. mõtleb süsteemselt, loovalt ja kriitiliselt, on avatud enesearendamisele.

(2) Kolmandas kooliastmes on õppe- ja kasvatustöö põhitaotluseks aidata õpilastel kujuneda vastutustundlikeks ühiskonnaliikmeteks, kes igapäevaelus iseseisvalt toime tulevad ning suudavad oma huvidele ja võimetele vastavat õpiteed valida.

(3) Kolmandas kooliastmes keskendutakse:

1. õpimotivatsiooni hoidmisele;
2. õppesisu ja omandatavate oskuste seostamisele igapäevaeluga ning nende rakendatavuse tutvustamisele tulevases tööelus ja jätkuõpingutes;
3. erinevate õpistrateegiate teadvustatud kasutamisele ning enesekontrollimise oskuse arendamisele;
4. pikemaajaliste õppeülesannete (sealhulgas uurimuslike õppeülesannete) planeerimisele, eesmärkide püstitamisele ja oma tulemuste hindamisele;
5. õpilaste erivõimete ja huvide arendamisele;
6. õpilaste toetamisele nende edasiste õpingute ja kutsevalikute tegemisel.

2.8. Ainevaldkonnad

(1) Lähedase eesmärgiseade ja õppesisuga õppeained moodustavad ainevaldkonna. Pädevuste ja läbivate teemade käsitlemise põhimõtteid ainevaldkondade kaupa esitletakse ainekavades. Ainevaldkonnad on järgmised:

1. keel ja kirjandus;
2. võõrkeeled;
3. matemaatika;
4. loodusained;
5. sotsiaalained;
6. kunstiained;
7. kehaline kasvatus.

(2) Ainevaldkonna õppeainete õpetamise peamine eesmärk on vastava valdkonnapädevuse kujundamine. Valdkonnapädevuste kujunemist ning õppe- ja kasvatuseesmärkide saavutamist toetavad ainekavades esitatud õpitulemused, lõiming teiste ainevaldkondade õppeainetega ning tunni- ja kooliväline tegevus. Väärtushoiakute saavutatuse kohta antakse õpilasele kirjeldavat tagasisidet.

2.9. Õpikeskkonna kujundamine

(1) Õpikeskkonnana mõistetakse õpilasi ümbritseva vaimse, sotsiaalse, digitaalse ja füüsilise keskkonna kooslust, milles õpilased arenevad ja õpivad. Õpikeskkond toetab õpilase arenemist iseseisvaks ja aktiivseks õppijaks, kannab põhihariduse alusväärtusi ja oma kooli vaimsust ning säilitab ja arendab edasi paikkonna ja koolipere traditsioone.

(2) Õpikeskkond kujundatakse vastavalt õpilas(t)e erivajadustele.

(3) Lapsevanemaid juhendatakse koduse õpikeskkonna kujundamisel.

(4) Kool hangib vastavalt eelarvelistele võimalustele õppe- ja kasvatustöö läbiviimiseks vajaminevad tehnilised vahendid. Kui eelarve ei võimalda vajalikku hankida, siis rahaline kate püütakse leida projektipõhiselt.

(5) Autismi spektri häiretega õpilaste õpikeskkonna kujundamisel ja õppetöö kavandamisel lähtutakse TEACCH-meetodist, mis toetub kolmele pidepunktile:

1. õppekeskkonna struktureerimine;
2. õpilase individuaalsusest lähtumine;
3. lapse igat eluvaldkonda hõlmav võrgustikutöö.

(6) **Sotsiaalse ja vaimse keskkonna** kujundamisel:

1. luuakse vastastikusel lugupidamisel ja üksteise seisukohtade arvestamisel põhinevad ning kokkuleppeid austavad suhted õpilaste, vanemate, õpetajate, kooli juhtkonna ning teiste õpetuse ja kasvatusega seotud osaliste vahel;
2. koheldakse kõiki õpilasi eelarvamusteta, õiglaselt ja võrdselt, austades nende eneseväärikust ning isikupära;
3. jagatakse asjakohaselt ja selgelt otsustusõigus ning vastutus;
4. märgatakse ja tunnustatakse kõigi õpilaste pingutusi ja õpiedu; hoidutakse õpilaste sildistamisest ja nende eneseusu vähendamisest;
5. ennetatakse õpilastevahelist vägivalda ja kiusamist;
6. ollakse avatud vabale arvamusvahetusele, sealhulgas kriitikale;
7. luuakse õpilastele võimalusi näidata initsiatiivi, osaleda otsustamises ja tegutseda nii üksi kui ka koos kaaslastega;
8. luuakse õhkkond, mida iseloomustab abivalmidus ning üksteise toetamine õpi- ja eluraskuste puhul;
9. luuakse õhkkond, mis rajaneb inimeste usalduslikel suhetel, sõbralikkusel, tolerantsusel ja heatahtlikkusel;
10. korraldatakse koolielu inimõigusi ja demokraatiat austava ühiskonna mudelina, mida iseloomustavad kooliperes jagatud ja püsivad alusväärtused ning heade ideede ja positiivsete uuenduste toetamine;
11. korraldatakse koolielu, lähtudes rahvusliku, rassilise, soolise ja muudel alustel võrdse kohtlemise põhimõtetest ning soolise võrdõiguslikkuse eesmärkidest.

(7) **Füüsilist keskkonda** kujundades jälgitakse, et:

1. kasutatavate rajatiste ja ruumide sisustus ning kujundus on õppe seisukohast otstarbekas;
2. õppes on võimalik kasutada internetiühendusega arvutit ja esitlustehnikat ning õpilastel on võimalus kasutada raamatukogu;
3. kasutatavate rajatiste ja ruumide sisustus on turvaline ning vastab tervisekaitse- ja ohutusnõuetele;
4. ruumid, sisseseade ja õppevara on esteetilise väljanägemisega;
5. kasutatakse eakohast ning individuaalsele eripärale kohandatavat õppevara, sealhulgas nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õppematerjale ja -vahendeid;
6. on olemas kehalise tegevuse ning tervislike eluviiside edendamise võimalused nii koolitundides kui ka tunniväliselt.

(8) Õpet korraldatakse ka väljaspool kooli ruume (reisiõpe, õuesõpe, õppekäik; looduses, muuseumides, arhiivides, keskkonnahariduskeskustes, ettevõtetes ja asutustes) ning virtuaalses õpikeskkonnas.

2.10 Valikainete ja võõrkeelte valik

(1) Kohustuslikud ja valikained kajastuvad põhikooli tunnijaotusplaanis, mille koostamisel on lähtutud riiklikust õppekavast.

(2) Kool lähtub valikkursuste ja -ainete valikul eesmärgist valmistada õpilane ette siirdumiseks järgmisse eluetappi, arvestades tema individuaalset eripära.

(3) Valikkursused on osalt toetuseks kohustuslikele kursustele ning toetavad valdkonnapädevuste kujunemist järgmistes ainetes:

1. matemaatika,
2. emakeel ja kirjandus,
3. võõrkeeled,
4. ajalugu,
5. bioloogia,
6. füüsika,
7. keemia.

(4) Teine osa valikkursustest toetab sotsiaalsete pädevuste ja üldiste toimetulekuoskuste kujunemist ning infotehnoloogialaste oskuste kujunemist ja toimetulekut avatud infoühiskonnas.

(5) A-võõrkeelena õpetatakse inglise keelt alates 3. klassist. B-võõrkeelena õpitakse saksa või vene keelt. B- keele valik tehakse õpilaste/lastevanemate poolt 5. klassi II poolaastal.

2.11. Projektide ja ülekooliliste tegevuspäevade kavandamise alused

(1) Ülekoolilised ja koolidevahelised projektid on mõtestatud lähtuvalt väärtuskasvatuse eesmärkidest.

(2) Ülekoolilisi ja koolidevahelisi projekte kavandavad ja algatavad ainesektsioonid, aineõpetajad või huvijuht.

(3) Projektid keskenduvad läbivate teemade ja pädevuste rakendamisele.

(4) Projekt-, õues- ja muuseumiõppeks ning reisiõppeks ja õppekäikudeks vajalik aeg kajastub ainekavas.

(5) Ülekoolilised projektid, tegevuspäevad ja üritused kajastuvad kooli üldtööplaanis.

(6) Õpilasi motiveeritakse osalema õppetööd toetavates tegevustes nii individuaalselt kui ka koos klassikaaslastega.

(7) Tartu Herbert Masingu Koolis toimuvad iga õppeaine toetuseks ainenädalad, milles keskendutakse õpilastes huvi äratamisele konkreetse õppeaine suhtes.

2.12. Tunnijaotusplaan

(1) Põhikooli tunnijaotusplaan on toodud eraldi välja õppekava lisas 1.

3. Õppekeskkonna mitmekesistamiseks kavandatud tegevused

(1) **Õuesõpe** on õppe- ja kasvatustöös olulisel kohal, eriti põhikooli I ja II astmes. Klassi- ja aineõpetajad korraldavad regulaarselt aineõpetust toetavaid õppekäike loodusesse, muuseumidesse, arhiividesse, raamatukogudesse jm avalikesse kohtadesse.

(2) **Reisiõpe**. Kool korraldab õppeaasta jooksul mitmeid pikemaid õppereise Euroopa piires, mis toetavad üldpädevuste kujundamist, pikemaajalise ja tulemusliku suhte tugevdamist õpetajate ja õpilaste vahel ning konkreetsete õppe- ja kasvatuseesmärkide saavutamist. Reisiõpet põhikoolis käsitletakse süsteemis gümnaasiumi välipraktika kursustega ning põhikooli kolmanda astme õpilased käivad õppereisidel koos gümnaasiumi õpilastega.

(3) **Kogemusõpet** kasutatakse laialdaselt autismi spektri häirega õpilastele sotsiaalsete oskuste õpetamisel, sest neil on oma eripäradest tingitult keeruline mõista probleeme abstraktses keskkonnas. Kogemusõpet kasutatakse ka karjääriõppes, kus õpilastega külastatakse erinevaid õppeasutusi ning ettevõtteid.

(4) **Rollimänge** kasutatakse nii ainetundides kui huvitegevuses probleemõppe ühe vormina, mis võimaldab mänguliselt konstrueerida kompleksprobleeme, mida õpilased asuvad meeskondlikult või üksinda lahendama.

(5) Kool asetab üha suuremat rõhku **virtuaalsete õppekeskkondade** arendamisele, mis toetaksid klassiruumis läbi viidavat õppe- ja kasvatustööd. Eriti suurt rõhku pööratakse keskkondade loomisele, kus õpilastele on loodud soodsad tingimused meeskonnatööks.

4. III kooliastme loovtöö temaatika valiku, juhendamise, töö koostamise ja hindamise kord

(1) Põhikool korraldab III kooliastmes õpilastele läbivatest teemadest lähtuva või õppeaineid lõimiva loovtöö, milleks on uurimus, projekt, kunstitöö või muu taoline. Loovtöö temaatika valib kool esimese trimestri lõpuks, millele tuginedes teevad õpilased sama trimestri lõpuks oma teemavaliku.

(2) Loovtööd või teha nii individuaalselt kui ka kollektiivselt. Kollektiivselt tehtud loovtöö puhul peab rühma iga liikme panus olema selgelt tõendatud ja nähtav.

(3) Loovtöö tegemise protsessi koordinaator on klassijuhataja ning vastutajaks on loovtöö juhendaja.

(4) Loovtööde juhendajateks on 8.-9. klasside aineõpetajad.

(5) Loovtöö koondhinne kujuneb nelja erineva protsessihinde põhjal:

1. projekti koostamine;
2. teostus ehk praktiline tegevus/töö;
3. projekti kirjalik vormistus;
4. projekti esitlus/kaitsmine.

(6) Lootööde kaitsmine toimub 8. klassis õppeaasta lõpus.

(7) Põhikooli lõpetamiseks peab õpilane kaitsma loovtöö vähemalt hindele „arvestatud“.

(8) Loovtöö vormistusnõuded ja muu vajalik teave on välja toodud dokumendis „Loovtööd Tartu Herbert Masingu Koolis“.

5. Õpilase arengu toetamine ja tagasisidestamine

5.1 Õpilase siirdamine

(1) Siirdamise all mõistetakse õpilase toetamist muutustega kohanemises kooli tulles, siin õppides ja siit lahkudes, et üleminek oleks võimalik sujuv.

(2) **Õpilase siirdumisel ühelt õppevormilt teisele** toimitakse järgmiselt**:**

1. õppevormi vahetamise vajaduse ilmnedes koguneb juhtumipõhine töörühm, mille töös osalevad klassijuhataja, sotsiaalpedagoog, psühholoog ja aineõpetajad;
2. töörühm koostab individuaalse õppekava mustandi, sealjuures hinnates ja kirjeldades õpilase erivajadustest tingitud riske, millega tuleb õppekorralduslikult arvestada;
3. klassijuhataja selgitab olukorda õpilasele ja lapsevanematele, kellelt küsitakse arvamust individuaalse õppekava mustandi kohta;
4. individuaalne õppekava edastatakse õppejuhile ja direktorile kinnitamiseks, kes saadavad selle ja muud vajalikud dokumendid Rajaleidja keskusesse;
5. õpilane asub uue õppevormi järgi õppima ning juhtumipõhine töörühm jälgib tema toimetulekut ning hindab selle edukust esimese trimestri jooksul kord kolme õppenädala jooksul. Sealt edasi hinnatakse õppetöö tulemuslikkust vähemalt kord trimestris, välja arvatud juhul, kui õpilase individuaalses õppekavas on sätestatud teisiti

(3) **Õpilase koolist lahkumisel** toetab kool õpilase suundumist edasi õppima või tööle järgmiselt:

1. esimeses etapis kohtutakse õpilase vanematega, et välja selgitada sobiv kool või töökoht;
2. teises etapis kohtutakse valitud kooli esindajatega ning selgitatakse õpilase eripära ja vajadusi ning kuidas võiks olla tema õppetöö struktureeritud;
3. kolmandas etapis edastatakse vajalik dokumentatsioon ning õpilase tööle või õppima asumisel külastatakse valitud töökohta või õppeasutust pikema perioodi vältel, kus meie kooli õpetaja turvab üleminekut.

(4) Siirdamise üheks osaks on karjäärinõustamine, mis algab põhikooli teises astmes ning hõlmab teoreetilist ja praktilist osa. Karjääriteenuste pakkumisel õpilastele kasutatakse klassijuhatajatunde ja klassiväliseid ettevõtmisi. Samuti otsitakse aktiivselt koostööpartnereid õpilastele tööpraktika pakkumiseks. Edasiõppimise toetamisel tehakse koostööd Tartu Kutsehariduskeskusega ning vajaduspõhiselt ka teiste õppeasutustega.

(5) Karjääriteenuste pakkumist korraldab karjäärinõustaja.

5.2 Õpilase arengu ja õppimise toetamine

(1) Klassi- või aineõpetajad jälgivad õpilase arengut ja toimetulekut koolis ning vajaduse korral kohandavad õpet vastavalt õpilase vajadustele. Õpilase võimete ja annete võimalikult kõrgemale tasemele arendamiseks tuleb selgitada välja õpilase individuaalsed õpivajadused ning valida sobivad õppemeetodid ja –vormid.

(2) Õpilasele, kellel tekib mahajäämus eeldatavate õpitulemuste saavutamisel, tagatakse täiendav pedagoogiline juhendamise väljaspool õppetunde (konsultatsioonitunnid; pikapäeva- või õpiabi rühm).

(3) Vajadusel nõustab aineõpetaja, klassijuhataja ja/või tugispetsialist vanemat õpilase arengu toetamises ja kodus õppimises.

(4) Õpilase arengu toetamiseks korraldab klassijuhataja vähemalt üks kord õppeaasta jooksul arenguvestluse, milles osalevad klassijuhataja, lapsevanem ja vajadusel tugispetsialistid. Arenguvestluse eesmärgiks on vahetada informatsiooni, hinnata ning anda tagasisidet senisest arengust, teha vahekokkuvõtteid ning koostada õpilasele arenguplaan eelolevaks arenguperioodiks.

(5) Õpilase ja vanema teavitamist edasiõppimisvõimalustest korraldab klassijuhataja, kes püüab tagada õpilasele karjääriteenuste (karjääriõpe, -info või -nõustamine) kättesaadavuse.

(6) Koolis tegutseb õpilasesindus, mis panustab aktiivselt ja omaalgatuslikult koolielu parendamisse.

5.3 Hindamise eesmärgid ja meetodid

(1) Hindamine toetab õppeprotsessi. Hindamisel lähtutakse kooli õppekava eesmärkidest, põhimõtetest ja hindamisjuhendist.

(2) Teadmiste ja oskuste hindamise eesmärgid on:

1. anda tagasisidet õpilase õpiedukusest ja toetada õpilase arengut;
2. suunata õpilase enesehinnangu kujunemist, toetada edasisi valikuid haridusteel;
3. innustada ja suunata õpilast sihikindlalt õppima;
4. suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja individuaalse arengu toetamisel.

(3) Käitumise ja hoolsuse hindamise eesmärgid on:

1. suunata õpilast järgima üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme ning täitma kooli kodukorra nõudeid;
2. motiveerida õpilast hoolikalt täitma õppeülesandeid;
3. käitumise ja hoolsuse hindamisel lähtutakse kooli õppekava ning kooli kodukorra nõuetest.

(4) Hindamismeetodid on paindlikud ning loovad tasakaalu kirjalike tööde ja suulise vastamise vahel. Hindamisel taotletakse objektiivsust ja arvestatakse õpilase individuaalsete eripäradega.

(5) Hindamisest teavitamine:

1. kool teavitab õpilast ja tema seaduslikku esindajat hindamise korraldusest koolis ning õpilasele pandud hinnetest ja antud hinnangutest;
2. hindamisest teavitamise kord on sätestatud kooli kodukorras;
3. hindamise korraldus on avalikustatud kooli veebilehel;
4. õpilasel on õigus saada vastavalt klassi- või aineõpetajalt teavet oma hinnete kohta.

(6) Trimestri esimestes tundides teeb vastava õppeaine õpetaja õpilastele teatavaks õppeaine nõutavad teadmised ja oskused, nende hindamise aja ja vormi.

(7) Hindamise väljundid:

1. hindamistulemuste põhjal koostatakse õpilaste edasijõudmisest perioodilisi ülevaateid. Tulemusi analüüsitakse õpilastega ja ka õppenõukogus ning vajaduse korral kavandatakse meetmed olukorra parandamiseks:
2. 1.-4. klassis õppivale õpilasele pannakse trimestri sõnalised hinnangud välja trimestri viimasel päeval ning on õpilasele ja lapsevanemale nähtavad Stuudiumi keskkonnas;
3. 5. klassis õppivatele õpilastele pannakse trimestri viimasel päeval välja sõnalised hinnangud ja/või hinded:
    a. I trimestril kantud õpilasele omistatud sõnalised hinnangud
    b. II trimestril kantud nii õpilasele omistatud sõnalised hinnangud kui hinded
    c. III trimestril kantud õpilasele omistatud hinded,

ning on õpilasele ja lapsevanemale nähtavad Stuudiumi keskkonnas;

4. 6.-9. klassis õppivatele õpilastele pannakse trimestri hinded välja trimestri viimasel päeval ning on õpilasele ja lapsevanemale nähtavad Stuudiumi keskkonnas;
5. 1.-9. klassis õppivale õpilasele väljastab klassijuhataja õppeaasta viimasel päeval tunnistuse, kuhu on kantud:
    a. 1.-4. klassi õpilasele omistatud sõnalised hinnangud,
    b. 5.-9. klassi õpilasele omistatud hinded.

(8) Eelnevate aastate eksami- ja tasemetööde tulemuste analüüsi põhjal tehakse korrektiive ainekavades, tunnijaotusplaanis ja arvestuslikus hindamises.

(9) Kooli hindamise korraldus on sätestatud „Tartu Herbert Masingu Kooli hindamisjuhendis“.

(10) **Kujundava hindamisena** mõistetakse õppe kestel toimuvat hindamist, mille käigus analüüsitakse õpilase teadmisi, oskusi, hoiakuid, väärtushinnanguid ja käitumist, antakse tagasisidet õpilase seniste tulemuste ning vajakajäämiste kohta, innustatakse ja suunatakse õpilast edasisel õppimisel ning kavandatakse edasise õppimise eesmärgid ja teed. Kujundav hindamine keskendub eelkõige õpilase arengu võrdlemisele tema varasemate saavutustega. Tagasiside kirjeldab õigel ajal ja võimalikult täpselt õpilase tugevaid külgi ja vajakajäämisi ning sisaldab ettepanekuid edaspidisteks tegevusteks, mis toetavad õpilase arengut.

(11) Õppetunni või muu õppetegevuse vältel saab õpilane õpetajalt, kaaslastelt või enesehinnangu abil enamasti suulist või kirjalikku sõnalist tagasisidet õppeainet ja ainevaldkonda puudutavate teadmiste ja oskuste (sealhulgas üldpädevuste, kooliastme õppe- ja kasvatuseesmärkide ja läbivate teemade), ent ka käitumise, hoiakute ning väärtushinnangute kohta.

5.4. Arenguvestlus õpilasega

(1) Põhikoolis viiakse läbi vähemalt üks kord õppeaasta jooksul (jaanuar-märts) arenguvestlus, et selgitada välja, kus on õpilane oma õppetöös ja isiklikus elu ja kuidas teda paremini toetada.

(2) Arenguvestluse kitsamaks eesmärgiks on täiendada õpilase arenguplaani käesolevaks õppeaastaks.

(3) Arenguvestluse laiemaks eesmärgiks on saavutada õppekavas sätestatud pädevused ja õpitulemused ning markeerida probleemid, mis vajavad kohest sekkumist.

6. Hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse põhimõtted

7. Tugiteenuste rakendamise kord

8. Karjääriõppe korraldamine

9. Õpilaste ja lastevanemate teavitamise ja nõustamise korraldus

10. Õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtted

11. Kooli õppekava uuendamise ja täiendamise kord

6. Hariduslike erivajadustega õpilaste toetamine

6.1. Hariduslike erivajaduste õpilaste toetamise põhimõtted

(1) Sõltuvalt õpilase hariduslikust erivajadusest võib teha muudatusi või kohandusi õppeajas, õppe sisus, õppeprotsessis, õpikeskkonnas või taotletavates õpitulemustes. Muudatuste tegemisse kaasatakse õpilane, aineõpetajad, tugispetsialistid, lapsevanem. Kui muudatuste või kohandustega kaasneb nädalakoormuse või õppe intensiivsuse oluline muutus võrreldes riikliku või kooli õppekavaga, tuleb muudatuste rakendamiseks koostada **individuaalne õppekava**.

(2) Individuaalne õppekava (IÕK) on hariduslike erivajadustega õpilase jaoks koostatud õppekava, mis loob õpilasele tingimused võimetekohaseks õppimiseks ja arenemiseks.

(3) IÕK koostatakse õpilasele, kelle eriline andekus, õpi- ja käitumisraskused, terviserikked, puuded või pikemaajalisem õpikeskkonnast eemal viibimine põhjustab olulisi raskusi töötada oma klassikaaslastega samal ajal samas ruumis või vastavale klassile koostatud töökava alusel.

(4) IÕK koostamine on lubatud mis tahes kooliastmes ja mis tahes riikliku õppekava järgi õppivale õpilasele.

(5) IÕK määratakse vastavalt vajadusele:

1. kooli õppekavaga võrreldes kõrgendatud nõudeid õppesisule põhikoolis ning vähendatud või kõrgendatud nõudeid õppesisule ja õpitulemustele ühes või mitmes aines või õppekava üldosa pädevuste osas esimeses kuni kolmandas kooliastmes;
2. erisused õppekorralduses;
3. õppevara, ruumi- ja inimressursi kaasamise vajadus ja põhimõtted.

(6) IÕK lähtub kooli õppekavast, ainekavadest ja hindamisjuhendist.

(7) IÕK koostamise korra koolis kiidab heaks kooli õppenõukogu ja kinnitab direktor käskkirjaga, vajalik lapsevanema nõusolek.

(8) Koduõpet viib Tartu Herbert Masingu Koolis läbi 1–2 põhiõpetajat, kes koordineerivad oma tööd tulenevalt riiklikus õppekavas kehtestatust ja kooli erisustest lähtuvalt. Kogu põhikooli ulatuses lõimitakse koduõppes olevate õpilaste oskusainete (muusika, kunst, tööõpetus, tehnoloogiaõpetus, käsitöö ja kehaline kasvatus) õpetamine põhiainete õpetamisesse nii teooria kui praktiliste tööde osas:

- Kehaline kasvatus lõimitud inimeseõpetusega ja/või teiste loodusainetega;
- Kunst, tööõpetus, käsitöö või tehnoloogiaõpetus lõimitud eesti keele ja/või loodusainetega;
- Muusika lõimitud eesti keele ja/või võõrkeele õpetusega.

Kui koduõppel olev õpilane osaleb aktiivselt ja dokumenteeritult mõne huviringi töös, mis vastab sisult õpetatavale oskusainele, võib õpilase direktori otsuse alusel vabastada konkreetse oskusaine õppes osalemisest.

Teistesse ainetesse lõimitusse täpsem kava kirjeldatakse individuaalses õppekavas.

Lõimitud oskusainete hindamine toimub vastava kooliastme lõpus õpilase põhiõpetaja(te) poolt.

(9) **Ainealaseks õpinõustamiseks** on kõigil aineõpetajatel konsultatsioonitunnid, mis kajastuvad vastavas graafikus. Ainealaseks õpinõustamiseks annavad põhjust negatiivsed õpitulemused, mispuhul on õigustatud ka klassijuhataja kui juhtumikorraldaja sekkumine ning õpilase suunamine aineõpetaja konsultatsioonitundi. Õpivõlgnevuste vältimiseks teeb klassijuhataja vajadusel koostööd kooli tugispetsialistide, lapsevanemate ja teiste oluliste tugivõrgustiku liikmetega.

(10) Õpilase sotsiaalsete oskuste arengu toetamiseks koostatakse õpilasele **käitumise tugikava**, milles kaardistatakse õpilase raskused ja probleemide võimalikud põhjused, fikseeritakse arenguülesanded, toetuse- ja abisaamise võimalused konkreetsete sekkumistena ja sekkumist teostavad spetsialistid. Oluline on käitumise tugikava koostamisse ning rakendamisse kaasata ka õpilase pere.

(11) **Õpilaste nõustamine tugispetsialistide poolt** toimub jooksvalt, vajadusepõhiselt. Klassijuhataja kui juhtumikorraldaja kannab vastutust õpilase probleemide märkamise, vajadusel nõustamisvõimaluse või juhtumiarutelu organiseerimise eest. Tugispetsialistide nõustamist pakutakse vajadusel ka õpilase vanematele või teistele olulistele tugivõrgustiku liikmetele. Suuremamahulisema või pikaajalise nõustamise- või teraapiavajaduse korral on õpilastel võimalik taotleda puue ning saada rehabilitatsiooniteenuseid seadusega ettenähtud korras.

6.2. Hariduslike erivajaduste arvestamine juhtumikorralduse põhimõttel

(1) Hindamine.

Alates esimesest kokkupuutest uue õpilasega kogub juhtumikorraldaja (reeglina klassijuhataja) järjepidevalt teavet õpilase probleemide ja vajaduste kohta. Kogutud info fikseeritakse jooksvalt koolisiseses, piiratud ligipääsuga digitaalses andmesüsteemis, juhtumi dokumenteerimise eest vastutab juhtumikorraldaja (klassijuhataja). Hindamise eesmärk on kaardistada hetkeolukord, määratleda raskused ning selgitada välja probleemide võimalikud põhjused või neid alalhoidvad tegurid. Koostöös tugispetsialistidega hinnatakse, millised tegurid võivad kujunenud olukorda raskendada (riskitegurid) ning millistele olemasolevatele ressurssidele on võimalik toetuda soovitud muutuste esilekutsumiseks. Hindamine tähendab õpilase ja tema keskkonna analüüsimist eri valdkondades ja ajas. Hindamine on aluseks järgmisele etapile ehk juhtumi planeerimisele.

(2) Planeerimine.

Juhtumi planeerimine tähendab igale õpilasele tema vajadustest lähtuva sekkumisplaani koostamist. Hindamistulemuste alusel püstitatud eesmärgid on suunatud kas kujunenud olukorra muutmisele või olukorra stabiilsena hoidmisele. Määratletakse muutuste

toetamiseks vajalikud sekkumised. Klassijuhataja ülesanne on aidata õpilase vajadustest lähtudes leida tugispetsialistide, pere ja õpilase koostöös sobivaimad võimalused seatud eesmärkide saavutamiseks ehk koostada igale õpilasele sobiv tugiteenuste pakett. Vajadusel kaasatakse lisaressurssi väljastpoolt kooli, sh rehabilitatsiooniteenuste näol

(3) Juhtumiplaani rakendamine ehk sekkumine.

Sekkumiseks nimetatakse juhtumiplaani rakendamist ja juhtumi koordineerimist, mille käigus õpilane seotakse sobivate tugiteenustega. See tähendab õpilase vajadustele vastavate tugiteenuste määratlemist ning tugiteenuste kohandamist konkreetse õpilase ja tema tugivõrgustiku vajadustele. Juhtumikorraldaja ülesanne on koordineerida tugiteenuste kombineeritud osutamist ning erinevate osapoolt omavahelist koostööd.

(4) Monitooring.

Juhtumikorraldaja (enamasti klassijuhataja) ülesanne on järjepidevalt jälgida ja hinnata tugiteenuste rakendamist. Monitooringu eesmärk on tagada, et õpilane saaks kätte talle ettenähtud tugiteenused, ning kontrollida, kas saadav abi annab soovitud tulemusi.

(5) Tulemuste hindamine.

Lisaks jooksvale hindamisele peab juhtumikorraldaja ka tegema nn järelhindamise, millesse on hõlmatud kõik juhtumiplaaniga seotud isikud. See hõlmab nii tulemuse kui ka kogu muutuse protsessi hindamist. Muutunud olukorras võivad kujuneda uued eesmärgid ja uus tegevuskava. See tähendab, et lõpuhindamise järel minnakse uuesti juhtumi hindamise ja planeerimise etappi.

Juhtumikorraldusliku tööprotsessi loogilisteks väljunditeks on arenguvestlused ning siirdamisplaanid, samuti individuaalsed õppekavad ning käitumise tugikavad.

6.3. Õpilase individuaalse arengu jälgimine

(1) Õpilase digitaalses arengukaardis on fikseeritud:

1. **Kooli suunatud õpilase lähteolukorra kirjeldus:**
    a. varasem hariduskäik, sh dokumendid varasematest haridusasutustest;
    b. väljastatud teatised ning tõendid eriarstidelt;
    c. rehabilitatsiooniplaani olemasolu, teenuste kasutamine;
    d. sotsiaal- ja tugivõrgustiku liikmed;
    e. sotsiaal-majandusliku olukorra kirjeldus;
    f. varasemad pedagoogilised ja meditsiinilised sekkumised.
2. **Koolipoolne hinnang:**
    a. pedagoogilise diagnoosimise tulemused (klassijuhataja, aineõpetajad, tugispetsialistid)
    b. psühholoogilise kaardistamise tulemused (psühholoog, psühhiaater jt);
    c. sotsiaal-majandusliku kaardistamise tulemused (sotsiaalpedagoog, psühholoog, klassijuhataja jt);

d. tugi- ja sotsiaalvõrgustiku kaardistamise tulemused (sotsiaalpedagoog, psühholoog, klassijuhataja jt);
e. huvitegevuse kaardistus (klassijuhataja);
f. arenguvestluste protokollid;
g. pedagoogiline koondhinnang (koostab juhtumipõhine meeskond);
h. pedagoogilised ja meditsiinilised näidustused ja nendest tulenev sekkumiste vajadus.

4. **Rakendatavad tugimeetmed:**
   a. kooli poolt määratud tugimeetmed/sekkumised, sh
      i. **individuaalne õppekava**,
      ii. **käitumise tugikava**,
      iii. **individuaalne üleminekukava ehk siirdamisplaan**;
   b. koolivälised sekkumised, sh rehabilitatsiooniteenused.
5. **Õpilase arengu seire:**
   a. õpijõudlus,
   b. sotsiaalsete oskuste areng,
   c. tagasiside aineõpetajatelt, tugispetsialistidelt jt tugivõrgustiku liikmetelt,
   d. tagasiside rehabilitatsioonimeeskonnalt, teistelt koolivälise tugivõrgustiku liikmetelt,
   e. arenguvestluste kokkuvõtted.
6. **Muude seotud dokumentide arhiiv, sh**
   a. nõustamiskomisjoniga seotud materjalid,
   b. alaealiste komisjoniga seotud materjalid.

6.4. Tugispetsialistid

(1) Tugispetsialistide ülesandeks on toetada õpilaste füüsiliste, psühholoogiliste, emotsionaalsete, sotsiaalsete, kognitiivsete ja hariduslike vajaduste täitmist, toetada õpilase arengut, viies läbi tervistavaid ja raviprotseduure tunde lapse parema õppimisvõime selgitamiseks ja toetamiseks iga spetsialisti poolt lisatava võimaliku temapoolse panuse toel muuta lapse õppimine temale parimal viisil kätte saadavaks, võimalikuks, kergemaks jne. Õpilaste toimetuleku soodustamiseks kasutavad tugispetsialistid erialaspetsiifilisi sekkumistehnikaid.

(2) Õpilase igakülgseks toetamiseks teevad tugispetsialistid koostööd õpilase perega ning kõigi majasiseste ning majaväliste tugivõrgustiku liikmetega, sh rehabilitatsiooniasutusega. Vastavalt vajadusele koonduvad koolis töötavad tugispetsialistid juhtumipõhiselt ümarlauaks, et leida õpilaste toetamiseks parimad võimlaused.

(3) Tugispetsialistid koonduvad eraldi ainesektsiooni – tugigruppi, tugispetsialistide tööd koordineerib sotsiaalpedagoog.

(4) Vastavalt vajadusele toimuvad tugispetsialistide ja teiste koolitöötajate osavõtul õpilase- või klassipõhised juhtumiarutelud. Juhtumiarutelude toimumisel on oluline roll juhtumikorraldajal (reeglina klassijuhataja), kelle vastutuseks on juhtumi tõstatamine. Juhtumiaruteludel osalevad vajadusel ka lapsevanem ning õpilane, kõik olulised tugivõrgustiku liikmed.

(5) Tugispetsialistidena kuuluvad tugigruppi järgmised spetsialistid: sotsiaalpedagoog, sotsiaaltöötaja, rehabilitatsiooniasutuse koordinaator, psühholoog, eripedagoog, logopeed, füsioterapeut, meditsiiniline personal (arst ja meditsiiniõde).

6.5. Täiendavad tugimeetmed

6.5.1. Rehabilitatsiooniteenus

(1) Tartu Herbert Masingu kooli juurde on loodud rehabilitatsiooniasutus, mis osutab rehabilitatsiooniteenust puudega lastele ja täiskasvanutele. Rehabilitatsiooniteenus võimaldab parandada kliendi iseseisvat toimetulekut, suurendada ühiskonda kaasatust ja soodustada õppimist või töötamist, erinevate sotsiaalsete rollide täitmist.

(2) Rehabilitatsiooniteenuse käigus hinnatakse kliendi toimetulekut, kõrvalabi vajadust ja iseloomu, tehakse ettepanekuid kodu- ja õpikeskkonna kohandamiseks, abivahendi saamiseks ja kasutamiseks. Õpilast ning tema peret nõustatakse erinevates valdkondades, et parandada edasist sotsiaalset toimetulekut.

(3) Rehabilitatsioonimeeskonna liikmed teevad õpilase igakülgse arengu huvides pidevat koostööd kooli tugispetsialistide, juhtumikorraldajate (klassijuhataja) ja õpetajatega. Rehabilitatsiooniteenuste planeerimisel vaadeldakse õpilast nii kooli- kui ka kodukeskkonnas, suur rõhk on pere toetamisel ning nõustamisel.

(4) Koostöös kohaliku omavalitsusega on rehabilitatsioonisüsteemi kaudu võimalik õpilastele ning nende peredele vahendada erinevaid teenuseid (tugiisiku teenus, sotsiaaltransport jm), mis aitavad parandada toimetulekut ka koolikeskkonnas.

(5) Rehabilitatsioonimeeskonda kuuluvad sotsiaaltöötajad, psühholoogid, psühhoterapeudid (pereteraapia, ratsutamisteraapia), eripedagoogid, logopeedid, füsioterapeudid, tegevusterapeudid, meditsiiniõde, lastearst, psühhiaater.

6.5.2. Koostöö kooliväliste võrgustikega

(1) Põhikooliastmes toimetuleku toetamiseks teeb kool erinevates vormides koostööd paljude kooliväliste riigi-, kohaliku omavalitsuse ja kolmanda sektori organisatsioonide ning asutustega.

(2) Lisaks eesmärgile suurendada erivajadustega õpilaste suuremat sotsiaalset aktiivsust ning kaasatust ühiskonda on kooli eesmärgiks kasvatada ühiskonna teadlikkust psüühilise erivajaduse temaatikast ning vähendada eelarvamusi ja diskrimineerimist. Kuna Tartu Herbert Masingu Kool on psüühilise erivajadusega õpilaste õpetamisel omandanud väärtuslikke kogemusi, on kool mitmetele asutustele oluliseks koostööpartneriks, info- ja koolitusressursi kandjaks.

(3) Tulenevalt õpilaste ja perede vajadustest on põhilisteks koostööpartneriteks erinevad ravi- ja nõustamisasutused, sotsiaalhoolekandeasutused, rehabilitatsiooniasutused, koolid ja lasteaiad, huvikoolid jm.

6.5.3. Küsitlused tagasiside saamiseks

(1) Õpilaste toimetulekut toetavate tegevuste tulemuslikkuse hindamine toimub tagasisideküsitluste kaudu. Läbi on viidud küsitlusi õpilastele, lapsevanematele,

õpetajatele. Küsitluste tulemusi on järjepidevalt tutvustatud kõigile osapooltele ning võetud arvesse arengukavade väljatöötamisel.

7. Lapsevanema nõustamine ja teavitamine

7.1 Lapsevanema toetamine ja kaasamine

(1) Erivajadusega laps mõjutab oluliselt perekonnaelu. Kool ja kodu ei pruugi olla õpilaste võimaluste suhtes alati ühel meelel, sest õppuri pädevus võib olla koolis ja kodus erinev. See esitab erinõuded kooli ja kodu koostööle. Hea koostöö eeldab, et

see on mõlemale poolele kohustav;

ootused ja rollid on selgeks räägitud;

kool ja kodu mõistavad eesmärke ja ülesandeid ühtemoodi;

kool ja kodu kuulavad ja toetavad teineteist.

(2) Tugispetsialistid ja õpetajad pakuvad lapsevanemale vajaduspõhiselt toetust, lähtuvalt konkreetse lapsega seotud probleemidest ja nende põhjustest.

(3) Lastevanemate esindajad osalevad hoolekogu töös.

(4) Lastevanemad kaasatakse kooli traditsiooniliste ürituste korraldamisse.

(5) Klassi lastevanemate koosolek toimub kaks korda õppeaastas.

(6) Klassijuhataja viib läbi arenguvestlusi õpilaste ja lastevanematega, kasutab küsimustikke üks kord õppeaasta jooksul selgitamaks õpilase tausta, ootusi, lootusi, raskusi, ennetamaks võimalikke probleeme, jälgib õpilase arengut ja teeb vastavaid sissekandeid õpilase toimikusse.

(7) Klassijuhataja nõustab lapsevanemaid, selgitades lapse haigusest tulenevaid probleeme (õpiedukus, koolikohuse täitmine, suhtlemine kaasõpilastega), probleemse lapse kodupoolse toetuse vajalikkust ning individuaalse õppekava rakendamise võimalusi.

7.2. Lapsevanema nõustamine

(1) Lapsevanem on oma lapse käekäigu eest esmaselt vastutav ning peab tagama haridusliku ja/või psüühilise erivajadusega lapsele sobiliku arengukeskkonna sotsiaalmajanduslikus, psühholoogilises, emotsionaalses ja hariduslikus mõttes. Lapse tervisliku olukorraga arvestamine, koostöö meditsiini-, haridus- ja sotsiaalsüsteemiga loob eelduse selleks, et laps on võimeline haridust omandama ning eakaaslaste hulgas toime tulema.

(2) Kool nõustab vajadusel lapsevanemat õppetöös osalemise eeltingimuste (päevakava, toitumine peresisesed suhted ja vastutus, piiride seadmine, toimetulek agressiivse käitumisega, ravirežiim ja koostöö raviarstiga jt) .

(3) Lisaks spetsialistide nõustamisele on vanemal võimalik osaleda lapsevanemate kogemusnõustamise gruppides, mis tegutsevad kooli juures ning koondavad lapsevanemaid, kes jagavad oma kogemusi.

(4) Lapse arengu eelduseks on kooli ja kodu toimiv koostöö. Toimiva koostöö eelduseks on see, et:

1. mõlemad pooled võtavad kohustuse;
2. ootused ja rollid on selgeks räägitud;
3. kooli ja kodu püstitatud ülesanded langevad kokku;
4. kooli ja kodu kuulavad ja mõistavad üksteist.

(5) Lapsevanemad on väga oodatud koolielus aktiivselt osalema: toimuvad lastevanemate koolitused, seminarid, tugigrupid, üld- ja klassikoosolekud, traditsioonilised ülekoolilised üritused, väljasõidud jne. Klassi lapsevanemate omavahelised head suhted mõjutavad positiivselt ka õpilaste omavahelisi suhteid ning toetavad õpetajat.

7.3. Lapsevanema teavitamine lapse õppetöö tulemustest

(1) Stuudiumi, m-klassijuhataja, kooli kodulehe, õpilaspäeviku ja muude selleks kohaste infoedastusvahendite abil tagavad klassijuhataja ning aineõpetajad õpilasele ning vanemale teabe kättesaadavuse õppe- ja kasvatustöö korralduse kohta. Peamised õppeteemad, vajalikud õppevahendid, hindamise korraldus ja planeeritavad üritused tehakse õpilasele teatavaks trimestri või poolaasta algul.

(2) Õpilaste teadmiste-oskuste hinded ja märkused õppe- ja kasvatustöö kohta on õpilasele ja vanemale kättesaadavad Stuudiumi kaudu.

(3) Kooli ja vanemate koostöö koordineerimiseks kutsub direktor kokku lastevanemate koosoleku arvestusega, et kõigile vanematele antakse vähemalt üks kord aastas võimalus osaleda vanemate koosolekul. Vähemalt ühe viiendiku klassi õpilaste vanemate nõudmisel on kool kohustatud kutsuma kokku selle klassi õpilaste vanemate koosoleku.

(4) Õppetöö tulemustest teavitamise täpne kord on sätestatud kooli hindamisjuhendis.

8. Õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtted

(1) Õpetajad kuuluvad **õppetoolidesse**. Õppetoolide tööd koordineerib õppetooli juht. Õppetoolide töö soovitud tulemused:

Valdkond	Soovitud tulemus
Lapse arengu toetamine	Välja on töötatud terviknägemus lapse arengu toetamiseks ja arendamiseks nii üld- kui ainepädevuste osas
	Õppekava vastab õpilaste vajadustele
	Tegeletakse süsteemselt õppemetoodika arendamisega
	Kasutusel on ajakohane õppekirjandus, õppekirjanduse kaardistamine toimub regulaarselt
Õpetaja kui spetsialisti toetamine	Õppetooli liikmete koolitusvajadused on kaardistatud
	Kõikidel õppetooli liikmetel on olemas ajakohane ametijuhend
	Toimuvad sisekoolitused
	Regulaarselt toimub grupisisene kovisioon
	Igal uuel õpetajal on olemas oma mentor
	Uued töötajad on teadlikud koolis toimivatest süsteemidest
Kooli kui organisatsiooni toimimise toetamine	Vastavalt vajadusele konsulteeritakse teisi õppetoole ja juhtkonda
	Dokumentatsioon on ajakohane ja süstemaatiliselt üle vaadatud, õpetaja töö vastab dokumentatsioonis kirjeldatule
	Kõik asjaosalised on teadlikud neile olulisest infost
	Korraldatakse ja koordineeritakse vastavalt analüüsitud vajadusele erinevaid valdkondlikke õppeprogramme ja -käike

(2) Kooli õppe- ja kasvatustegevust jälgib ja nõustab kooli **hoolekogu**.

9. Õppekava täiendamise ja uuendamise kord

(1) Õppekava on kooli õppe- ja kasvatustöö keskne dokument, mida uuendatakse igal õppeaastal, et töö kvaliteet vastaks õpilaskonna ajas muutuvatele vajadustele ning kehtivale seadusandlusele.

(2) Õppekava arendustöö toimub õppeaasta vältel õppetoolides, õppenõukogus ja muudes asjakohastes töörühmades.

(3) Järgmise õppeaasta õppekava kinnitatakse direktori käskkirjaga.

Lisa 1. Põhikooli tunnijaotusplaanid

1.-9. klass

Õppeaine	1	2	3	I ka	min 1	4	5	6	II ka	min 2	7	8	9	III ka	min 3
eesti keel	7	6	6	19	19	5	4	4	13	11	2	2	3	7	6
kirjandus	0	0	0	0	0	0	2	2	4	4	2	2	2	6	6
ajalugu	0	0	0	0	0	0	2	2	4	3	2	2	2	6	6
inimeseõpetus	0	1	1	2	2	1	1	0	2	2	1	1	0	2	2
ühiskonnaõpetus	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	2	2	2
A - võõrkeel (inglise keel)	0	0	3	3	3	3	3	3	9	9	3	3	3	9	9
B-võõrkeel (vene keel, saksa keel)	0	0	0	0	0	0	0	3	3	3	3	3	3	9	9
matemaatika	4	4	4	12	10	4	5	5	14	13	5	4	5	14	13
loodusõpetus	1	1	1	3	3	2	2	3	7	7	2	0	0	2	2
geograafia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	2	5	5
bioloogia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	2	5	5
keemia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	4	4
füüsika	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	4	4
muusika	2	2	2	6	6	2	1	1	4	4	1	1	1	3	3
kunst	1	2	1.5	4.5	4.5	1	1	1	3	3	1	1	1	3	3
tööõpetus	2	1	1.5	4.5	4.5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
käsitöö / tehnoloogiaõpetus	0	0	0	0	0	2	1	2	5	5	2	3	0	5	5
kehaline kasvatus	2	3	3	8	8	3	3	2	8	8	2	2	2	6	6
õpiabi	0	1	1	2	0	1	1	1	3	0	0	0	0	0	0
sotsiaalsed oskused	1	1	1	3	0	1	1	0	2	0	0	0	0	0	0
valikained	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
karjääriõpe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0
informaatika	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0
Nädalakoormus	20	22	25	67	60	25	28	30	83	73	29	32	33	94	90